

ZOZE ΣΑΡΑΜΑΓΚΟΥ

Ο ΦΩΤΑΓΩΓΟΣ

Μυθιστόρημα

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΑΠΟ ΤΑ ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΚΑ
ΑΘΗΝΑ ΨΥΛΛΙΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

’οχεται μόνο για ύπνο, αυτό θα μας βολέψει. Αργότερα, το απόγευμα, θα βάλω αγγελία».

Μασουλώντας ακόμα την τελευταία μπουκιά ψωμί, ο Σιλβέστρε σηκώθηκε και ανακοίνωσε:

«Λοιπόν, πάω να δουλέψω».

Επέστρεψε στο δωμάτιο και βάδισε ως το παράθυρο. Άνοιξε την κουρτίνα που σχημάτιζε ένα μικρό παραβάν το οποίο τον απομόνωνε απ’ το δωμάτιο. Υπήρχε εκεί ένα ψηλό βάθρο και πάνω του ο πάγκος εργασίας. Σουβλιά, καλούπια, κομμάτια κορδόνια, τενεκεδάκια με ψιλόκαρφα, ρετάλια από σέλα και δέρμα. Σε μια γωνιά, το σακουλάκι με τον γαλλικό καπνό και τα σπίρτα.

Ο Σιλβέστρε άνοιξε το παράθυρο κι έριξε μια ματιά έξω. Τίποτα καινούργιο. Λίγος κόσμος περνούσε απ’ το δρόμο. Όχι πολύ μακριά, μια γυναίκα διαλαλούσε ξερά κουκιά. Ο Σιλβέστρε δεν μπορούσε να καταλάβει πώς ζούσε εκείνη η γυναίκα. Κανείς απ’ τους γνωστούς του δεν έτρωγε ξερά κουκιά, ο ίδιος είχε να τα φάει πάνω από είκοσι χρόνια. Άλλες εποχές, άλλες συνήθειες, άλλα φαγητά. Κι αφού συνόψισε το θέμα με τα λόγια αυτά, κάθισε. Άνοιξε την καπνοσακούλα, ψάρεψε τα χαρτάκια στην αναμπουμπούλα των αντικειμένων που κατέκλυζαν τον πάγκο κι έστριψε ένα τσιγάρο. Το άναψε, γεύτηκε μια ρουφηξιά και ρίχτηκε στη δουλειά. Είχε να βάλει φόντια, κι αυτή ήταν μια δουλειά όπου εφάρμοζε πάντα όλη του τη μαεστρία.

Πότε πότε έριχνε ξανά τη ματιά του στο δρόμο. Το πρωινό ξάνοιγε σιγά σιγά, παρότι ο ουρανός ήταν συννεφιασμένος κι υπήρχε στην ατμόσφαιρα ένα ελαφρύ πέπλο ομίχλης που ξεθώριαζε τα περιγράμματα των πραγμάτων και των ανθρώπων.

Στο πλήθος των θορύβων που ήδη γέμιζε την πολυκατοικία, ο Σιλβέστρε διέκρινε το χτύπο τακουνιών στα σκαλοπάτια. Τα αναγνώρισε αμέσως. Άκουσε την εξώπορτα να ανοίγει και έσκυψε:

«Καλημέρα, δεσποινίς Αντριάνα!»

«Καλημέρα, κύριε Σιλβέστρε».

Η κοπέλα σταμάτησε κάτω απ’ το παράθυρο. Ήταν κοντούλα και φορούσε γυαλιά με χοντρούς φακούς, που μεταμόρφωνταν τα μάτια της σε δυο μικροσκοπικές και ανήσυχες μπαλίτσες. Βρισκόταν στα μισά του δρόμου μεταξύ των τριάντα και των

σαράντα χρόνων, και ήδη, πού και πού, κάποια λευκή τρίχα χάραζε την απλή της κόμμωση.

«Για τη δουλειά, ε;»

«Ναι. Γεια σας, κύριε Σιλβέστρε.»

Αυτό συνέβαινε κάθε πρωί. Όταν η Αντριάνα έβγαινε απ' το σπίτι, ο τσαγκάρης βρισκόταν ήδη στο παράθυρο του ισογείου. Αδύνατον να ξεφύγει και να μη δει το ξεχτένιστο λοφίο του, ν' ακούσει και ν' ανταποδώσει τον αναπόφευκτο χαιρετισμό. Ο Σιλβέστρε την ακολούθησε με τα μάτια. Έτσι, από μακριά, έμοιαζε, σύμφωνα με τη γραφική παρομοίωση του τσαγκάρη, με «κακοσύλουπο σακί». Φτάνοντας στη γωνία του δρόμου, η Αντριάνα γύρισε και έγνεψε αντίο προς τον δεύτερο όροφο. Υστερα εξαφανίστηκε.

Ο Σιλβέστρε άφησε το παπούτσι και έστριψε το κεφάλι προς το παράθυρο. Δεν ήταν κουτσομπόλης, αλλά του άρεσαν οι γειτόνισσες του δεύτερου, καλές πελάτισσες, και καλοί άνθρωποι. Με τη φωνή αλλοιωμένη από το στρίψιμο του λαμπού, χαιρέτησε:

«Γεια σας, δεσποινίς Ιζάουρα! Πώς είναι η μέρα σήμερα;»

Από τον δεύτερο όροφο, εξασθενημένη από την απόσταση, ήρθε η απάντηση:

«Δεν είναι άσχημη. Η ομίχλη...»

Δεν πρόλαβε να μάθει αν η ομίχλη χαλούσε ή όχι την ομορφιά του πρωινού. Η Ιζάουρα άφησε το διάλογο να σβήσει κι έκλεισε το παράθυρο αργά. Δεν αντιπαθούσε τον τσαγκάρη, το ύφος του που ήταν μαζί σκεφτικό και γελαστό, αλλά εκείνο το πρωί δεν είχε όρεξη για κουβέντα. Είχε ένα βουνό πουκάμισα να τελειώσει μέχρι το τέλος της βδομάδας. Το Σάββατο έπρεπε να τα παραδώσει ο κόσμος να χαλάσει. Αν έκανε ό,τι ήθελε, θα αποτελείωνε την ανάγνωση του μυθιστορήματος. Πενήντα σελίδες τής έμεναν μόνο και βρισκόταν στο πιο ενδιαφέρον σημείο. Εκείνοι οι μυστικοί έρωτες που άντεχαν σε χίλιες περιπέτειες και αντιξοότητες την καθήλωναν. Επιπλέον, το μυθιστόρημα ήταν καλογραμμένο. Η Ιζάουρα ήταν αρκετά πεπειραμένη αναγνώστρια για να το κρίνει. Δίστασε. Ήξερε όμως καλά πως δεν είχε καν το δικαίωμα να διστάσει. Τα πουκάμισα την περίμεναν. Άκουγε από μέσα φωνές: η μητέρα και η θεία της μιλούσαν. Πολύ

μιλούσαν αυτές οι γυναίκες. Τι έλεγαν οι ευλογημένες όλη μέρα που να μην το είχαν πει ήδη χήλιες φορές;

Μπήκε στο δωμάτιο όπου κοιμόταν μαζί με την αδελφή της. Το μυθιστόρημα βρισκόταν στο προσκεφάλι της. Έριξε πάνω του τα μάτια της λαίμαργα, αλλά προχώρησε. Σταμάτησε μπροστά στον καθρέφτη της ντουλάπας, που την αντικατόπτριζε από την κορυφή ως τα νύχια. Φορούσε μια σπιτική ποδιά που εφάρμοζε στο λυγερό κι αδύνατο, αλλά ευέλικτο και κομψό κορμί της. Πέρασε τις άκρες των δαχτύλων της πάνω από τις ωχρές παρειές όπου οι πρώτες ρυτίδες άνοιγαν ψιλά αυλάκια, αδιόρατα μάλλον παρά προφανή. Αναστέναξε προς την εικόνα που της έδειχνε ο καθρέφτης και της ξέφυγε.

Στην κουζίνα οι δυο γριές εξακολουθούσαν να μιλούν. Έμοιαζαν πολύ μεταξύ τους, τα μαλλιά τους ολόλευκα, τα μάτια καστανά, μαυροντυμένες με το ίδιο απλό κόψιμο, μιλούσαν με φωνούλες οξείες και γρήγορες, χωρίς παύση και διακύμανση:

«Αφού σου είπα. Το κάρβουνο είναι σκέτο χώμα. Πρέπει να πάμε να διαμαρτυρηθούμε στον καρβουνιάρη», έλεγε η μία.

«Εντάξει», απαντούσε η άλλη.

«Τι λέτε;» ρώτησε η Ιζάουρα μπαίνοντας.

Η μια γριά, αυτή με το πιο ζωηρό βλέμμα και το πιο όρθιο κεφάλι, απάντησε:

«Για το κάρβουνο, είναι άθλιο. Πρέπει να διαμαρτυρηθούμε».

«Εντάξει, θεία».

Η θεία Αμέλια ήταν κατά κάποιον τρόπο η οικονόμος του σπιτιού. Εκείνη μαγείρευε, εκείνη έκανε τους λογαριασμούς και μοίραζε τις μερίδες στα πιάτα. Η Κάντιντα, η μητέρα της Ιζάουρα και της Αντριάνα, φρόντιζε τα οικιακά, τα ρουχά, τα μικρά κεντήματα που στόλιζαν ακατάσχετα τα έπιπλα και τα βάζα με τα χάρτινα λουλούδια, που τα αντικαθιστούσαν με αληθινά μόνο τις γιορτινές μέρες. Η Κάντιντα ήταν η πιο μεγάλη και, όπως και η Αμέλια, ήταν χήρα. Χήρες που τις είχαν πια ηρεμήσει τα γηρατειά.

Η Ιζάουρα κάθισε στη ραπτομηχανή. Προτού ξεκινήσει τη δουλειά, κοίταξε το ποτάμι που απλωνόταν πλατύ, με την απέναντι όχθη κρυμμένη στην ομίχλη. Έμοιαζε με ωκεανό. Οι στέγες και τα φουγάρα χαλούσαν την ψευδαίσθηση, αλλά ακόμα κι έτσι, βά-

ζοντας τα δυνατά της για να μην τα βλέπει, ο ωκεανός πρόβαλλε σε λίγα χιλιόμετρα νερού. Ένα ψηλό φουγάρο εργοστασίου στα αριστερά μουντζούρωνε τον λευκό ουρανό με πίδακες καπνού.

Η Ιζάουρα πάντα αγαπούσε τις στιγμές εκείνες που, προτού σκύψει το κεφάλι πάνω απ' τη μηχανή, άφηνε τα μάτια και τη σκέψη της να τρέξουν. Το τοπίο ήταν πάντα το ίδιο, εκείνη όμως το έβρισκε μονότονο μόνο τις πεισματικά γαλανές και φωτεινές μέρες του καλοκαιριού, όταν όλα είναι προφανή και οριστικά. Ένα πρωινό ομίχλης σαν αυτό, λεπτής ομίχλης που δεν εμπόδιζε εντελώς τη θέαση, κάλυπτε την πόλη με ανακρίβεια και όνειρο. Η Ιζάουρα τα γενύταν όλα αυτά. Παρέτεινε την απόλαυση. Στο ποτάμι περνούσε ένα τρικάταρτο ιστιοφόρο, μαλακά, σαν να έπλεε μέσα στο σύννεφο. Το κόκκινο πανί του γινόταν ροδαλό μέσ' από τις γάζες της ομίχλης. Ξαφνικά βούτηξε μέσα σ' ένα σύννεφο πιο πυκνό, που έγλειφε το νερό, κι εκεί που θα αναδυόταν ξανά στα μάτια της Ιζάουρα, εξαφανίστηκε πίσω από το αέτωμα κάποιου κτηρίου.

Η Ιζάουρα αναστέναξε. Ήταν ο δεύτερος αναστεναγμός εκείνο το πρωί. Τίναξε το κεφάλι σαν να έβγαινε από μια παρατεταμένη βουτιά, κι η μηχανή γάζωσε με φουρνιά. Το ύφασμα έτρεχε κάτω από το ποδαράκι της μηχανής και τα δάχτυλα το οδηγούσαν μηχανικά σαν να αποτελούσαν μέρος του τροχού. Καθώς ήταν απορροφημένη απ' το θόρυβο, της Ιζάουρα της φάνηκε πως κάποιος της μιλούσε. Σταμάτησε τον τροχό απότομα και η σιωπή ξανακύλησε. Στράφηκε πίσω της:

«Τι πράγμα;»

Η μητέρα της επανέλαβε:

«Δεν νομίζεις πως είναι λίγο νωρίς;»

«Νωρίς; Γιατί;»

«Ξέρεις τώρα... Ο γείτονας...»

«Μα, μητέρα, και τι να κάνω; Τι φταίω εγώ που ο γείτονας από κάτω δουλεύει τη νύχτα και κοιμάται τη μέρα;»

«Θα μπορούσες τουλάχιστον να περιμένεις μέχρι λίγο πιο αργά. Δεν θέλω να έχω προβλήματα με τη γειτονιά...»

Η Ιζάουρα κατέβασε τους ώμους. Άρχισε ξανά το πεντάλ και είπε, ανεβάζοντας τη φωνή της πιο ψηλά από το θόρυβο της μηχανής:

«Και τι θέλετε, μητέρα, να πάω στο μαγαζί και να τους πω να περιμένουν δηλαδή;»

Η Κάντιντα κούνησε αργά το κεφάλι της. Υπήρξε πάντα ένα πλάσμα μπερδεμένο και αναποφάσιστο, υποκείμενο στην κυριαρχία της αδελφής της, τοία χρόνια νεότερης από την ίδια, και με την αιχμηρή συναίσθηση ότι ζούσε εις βάρος των θυγατέρων της.

Πάνω απ' όλα επιθυμούσε να μην ενοχλεί κανέναν, να περνά απαρατήρητη, σβηστή σαν μια σκιά στο σκοτάδι. Πήγε ν' απαντήσει, αλλά, ακούγοντας τα βήματα της Αμέλια, σώπασε κι επέστρεψε στην κουζίνα.

Στο μεταξύ η Ιζάουρα είχε ριχτεί στη δουλειά, γεμίζοντας το σπίτι με φασαρία. Το πάτωμα δονούνταν. Τα χλοιμά μάγουλα έπαιρναν χρώμα σιγά σιγά και μια στάλα ιδρώτα ξεπρόβαλλε μόλις στο μέτωπό της. Αισθάνθηκε γι' άλλη μια φορά κάποιον να πλησιάζει κι έκοψε ταχύτητα.

«Δεν χρειάζεται να δουλεύεις τόσο γρήγορα. Κουράζεσαι».

Η θεία Αμέλια ποτέ δεν έλεγε περιττές κουβέντες. Τις αναγκαίες και απαραίτητες μόνο. Τις έλεγε όμως με τέτοιον τρόπο ώστε αυτοί που τις άκουγαν μπορούσαν να εκτιμήσουν την αξία της λακωνικότητάς τους. Οι λέξεις έμοιαζαν να γεννιούνται στο στόμα της τη στιγμή που προφέρονταν: έρχονταν γεμάτες ακόμη από σημασία, βαριές από νόημα και παρθένες. Γι' αυτό κυριαρχούσαν και έπειθαν. Η Ιζάουρα μείωσε ταχύτητα.

Μετά από λίγα λεπτά χτύπησε το κουδούνι της πόρτας. Η Κάντιντα πήγε ν' ανοίξει, αργοπόρησε λίγες στιγμές και μετά επέστρεψε σαστισμένη και ταραγμένη, μουρμουρίζοντας:

«Τα 'λεγα εγώ... Δεν τα 'λεγα...;»

Η Αμέλια σήκωσε το κεφάλι της:

«Τι είναι;»

«Είναι η γειτόνισσα από κάτω που ήρθε να διαμαρτυρηθεί. Για το θόρυβο... Πήγαινε εσύ, πήγαινε εσύ...»

Η αδελφή της άφησε τα πιάτα που έπλενε, σκούπισε τα χέρια της σ' ένα πανί και κατευθύνθηκε προς την πόρτα. Στο κατώφλι βρισκόταν η γειτόνισσα του από κάτω ορόφου.

«Καλημέρα, δόνα Ζουστίνα. Τι θέλετε;»

Η Αμέλια, ανά πάσα στιγμή και σε κάθε περίσταση, ήταν η

ευγένεια προσωποποιημένη. Αρκούσε όμως να εντείνει την ευγένεια για να γίνει τρομερά παγερή. Οι μικροσκοπικές κόρες της καρφώνονταν στο πρόσωπο που κοιτούσαν και προκαλούσαν μια άβολη αίσθηση αμηχανίας που ήταν αδύνατο να καταπνιγεί.

Η γειτόνισσα είχε συνεννοηθεί με την αδελφή της Αμέλια και είχε σχεδόν τελειώσει αυτό που είχε έρθει να πει. Τώρα εμφανιζόταν μπροστά της ένα πρόσωπο λιγότερο συνεσταλμένο και ένα βλέμμα περισσότερο άμεσο. Άρθρωσε:

«Καλημέρα, δόνα Αμέλια. Πρόκειται για τον άντρα μου... Δουλεύει όλη τη νύχτα στην εφημερίδα, όπως ξέρετε, και μόνο το πρωί μπορεί να ξεκουραστεί... Εκνευρίζεται όταν τον ξυπνάνε κι ύστερα τ' ακούω εγώ. Αν μπορούσατε να κάνετε λιγότερο θόρυβο με τη ραπτομηχανή, θα σας ήμουν ευγνώμων...»

«Το ξέρω. Όμως κι η ανιψιά μου πρέπει να δουλέψει».

«Καταλαβαίνω. Εμένα δεν με πειράζει, αλλά ξέρετε πώς είναι οι άντρες...»

«Ξέρω, ξέρω. Κι επίσης ξέρω πως ο σύζυγός σας δεν σκοτίζεται πολύ για την ξεκούραση των γειτόνων του όταν έρχεται τα ξημερώματα».

«Τι να κάνω; Τα παράτησα πια να προσπαθώ να τον πείσω ν' ανεβαίνει τη σκάλα σαν όλο τον κόσμο».

Η μακριά και άσαρκη φιγούρα της Ζουστίνα είχε ζωηρέψει. Στα μάτια της άρχιζε να λάμπει ένα μικρό μοχθηρό φως. Η Αμέλια έβαλε τέλος στη συζήτηση:

«Θα περιμένουμε λίγο ακόμα. Μείνετε ήσυχη».

«Ευχαριστώ πολύ, δόνα Αμέλια».

Η Αμέλια μουρμούρισε ένα ξερό και βραχύ «με συγχωρείτε τώρα» κι έκλεισε την πόρτα. Η Ζουστίνα κατέβηκε τα σκαλιά. Ήταν βαριά μαυροντυμένη, κι έτσι ψηλή και πένθιμη όπως ήταν, με τα μαύρα μαλλιά της χωρισμένα στη μέση από μια φαρδιά χωρίστρα, έμοιαζε με κακοβαλμένη κούκλα, υπερβολικά ψηλή για γυναίκα και χωρίς το παραμικρό ίχνος θηλυκής χάρης. Μόνο τα μαύρα μάτια της, βαθιά στις ποτισμένες στο διαβήτη κόγχες της, ήταν παράδοξα όμορφα, αλλά τόσο σοβαρά και βαριά που δεν φιλοξενούσαν καμία χάρη.

Φτάνοντας στο κατώφλι της, σταμάτησε δίπλα στην αντικρι-

Ο Φωταγωγός, τη συγγραφή του οποίου ολοκλήρωσε ο Ζοζέ Σαραμάγκου στις 5 Ιανουαρίου 1953, αποτελείται από 319 δακτυλογραφημένες σελίδες και έχει υπογραφεί με το ψευδώνυμο «Honorato». Η παρούσα έκδοση αποτελεί πιστή αναπαραγωγή του πρωτοτύπου.

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ: Jose Saramago, *Claraboia*

© Copyright Jose Saramago & Editorial Caminho, 2011
By arrangement with Literarische Agentur Merlin Inh. Nicole Witt e. K.,
Frankfurt am Main, Germany
© Copyright για την ελληνική γλώσσα Εκδόσεις Καστανιώτη Α.Ε.,
Αθήνα 2011

Έτος 1ης έκδοσης: 2013

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση ή αναπαραγωγή του παρόντος έργου στο σύνολό του ή τμημάτων του με οποιονδήποτε τρόπο, καθώς και η μετάφραση ή διασκευή του ή εκμετάλλευσή του με οποιονδήποτε τρόπο αναπαραγωγής έργου λόγου ή τέχνης, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2121/1993 και της Διεθνούς Σύμβασης Βέρνης-Παρισιού, που ινδούθηκε με το ν. 100/1975. Επίσης απαγορεύεται η αναπαραγωγή της στοιχειοθεσίας, σελιδοποίησης, εξωφύλλου και γενικότερα της όλης αισθητικής εμφάνισης του βιβλίου, με φωτοτυπικές, ηλεκτρονικές ή οποιεσδήποτε άλλες μεθόδους, σύμφωνα με το άρθρο 51 του ν. 2121/1993.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ Α.Ε.

Ζαλόγγου 11, 106 78 Αθήνα

☎ 210-330.12.08 – 210-330.13.27 FAX: 210-384.24.31

e-mail: info@kastaniotis.com

www.kastaniotis.com

ISBN 978-960-03-5661-8

ΑΥΤΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ
ΤΥΠΩΘΗΚΕ
ΣΕ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟ
ΧΑΡΤΙ

*Στη μνήμη
του Ζερόνιμο Ιλάριο,
του παππού μου*

Σε όλες τις ψυχές, όπως σε όλα τα σπίτια,
πέρα από την πρόσοψη, υπάρχει ένα κρυμ-
μένο εσωτερικό.

ΡΑΟΥΛ ΜΠΡΑΝΤΑΟ

॥

ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΑ ΑΙΩΡΟΥΜΕΝΑ ΠΕΠΛΑ ΠΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝΑΝ ΤΟΝ Υπνό του, ο Σιλβέστρες άκουσε θόρυβο γυαλικών που μετακινούνται και θα ορκιζόταν σχεδόν πως άστραφταν αντανακλάσεις μέσα απ' την αραιή πλέξη των πέπλων. Παραλίγο να εκνευριστεί, ξαφνικά όμως κατάλαβε πως είχε ξυπνήσει. Ανοιγόκλεισε τα βλέφαρα κάμποσες φορές, χασμουρήθηκε και έμεινε ακίνητος, καθώς ένιωθε τον ύπνο να απομακρύνεται αργά. Με μια γρήγορη κίνηση ανακάθισε στο κρεβάτι. Τεντώθηκε, κάνοντας να τρίξουν άκαμπτα οι αρθρώσεις των χεριών. Κάτω από τη φανέλα, οι μύες της ράχης συστράφηκαν και ρίγησαν. Είχε δυνατό κορμό, χέρια χοντρά και σκληρά, ωμοπλάτες ντυμένες με κορδωμένα μούσκουλα. Του χρειάζονταν τα μούσκουλα στο επάγγελμα του τσαγκάρη. Οι παλάμες του ήταν σαν πετρωμένες, το δέρμα τους τόσο πυκνό που περνούσε από μέσα του, χωρίς να ματώσει, βελόνα καρφωμένη.

Με αργή περιστροφική κίνηση κατέβασε τα πόδια του απ' το κρεβάτι. Οι αδύνατοι μηροί και τα γόνατά του, που είχαν ασπρίσει απ' την τριβή του παντελονιού που είχε αραιώσει τις τρίχες, στενοχωρούσαν και έθλιβαν βαθιά τον Σιλβέστρες. Περηφανεύοταν για τον κορμό του, αναμφίβολα, απεχθανόταν όμως τα πόδια του, τόσο ισχνά που έμοιαζαν να μην του ανήκουν.

Χαζεύοντας αποθαρρυμένος τα ξυπόλυτα πόδια του ν' ακουμπούν στο χαλί, ο Σιλβέστρες έξυσε το γκριζαρισμένο του κεφάλι. Ύστερα έφερε το χέρι του στο πρόσωπο, ψηλάφισε τα κόκαλα και τα γένια του. Κακοδιάθετος, σηκώθηκε κι έκανε μερικά βήματα στο δωμάτιο. Ήταν μια μορφή δονκιχωτική, σκαρφαλωμένος στα ψηλά σαν ξυλοπόδαρα κανιά του, με το σώβρα-

κο και τη φανέλα, και το ασπρόμαυρο τσουλούφι των μαλλιών του σαν αλατοπιπεριώδη, με μύτη μεγάλη και γαμψή, μ' ένα γερό κορμό και πόδια που μετά βίας τον υποστήριζαν.

Αναζήτησε το παντελόνι του, αλλά δεν το βρήκε. Τεντώνοντας το λαιμό προς την πόρτα, φώναξε:

«Μαριάνα! Ε, Μαριάνα! Πού είναι το παντελόνι μου;»

(Φωνή από μέσα:)

«Τώρα έρχεται!»

Απ' τον τρόπο που βάδιζε, μάντευε κανείς πως η Μαριάνα ήταν χοντρή και δεν μπορούσε να έρθει γρήγορα. Ο Σιλβέστρες χρειάστηκε να περιμένει κάμποσο και περίμενε με υπομονή. Η γυναίκα φάνηκε στην πόρτα:

«Να το».

Κρατούσε το παντελόνι διπλωμένο στο δεξί της μπράτσο, ένα μπράτσο πιο χοντρό από τα πόδια του Σιλβέστρες. Και πρόσθεσε:

«Δεν καταλαβαίνω τι κάνεις στα κουμπιά του παντελονιού και εξαφανίζονται κάθε βδομάδα. Μου φαίνεται θα πρέπει ν' αρχίσω να σ' τα στερεώνω με σύρμα...»

Η φωνή της Μαριάνα ήταν χοντρή όσο και η ιδιοκτήτριά της. Κι ήταν τόσο ειλικρινής και καλοσυνάτη όσο τα μάτια της. Δεν της περνούσε απ' το μυαλό πως είχε πει κάτι χαριτωμένο, αλλά ο άντρας της χαμογέλασε με όλες τις ρυτίδες του προσώπου και τα λιγοστά δόντια που του απέμεναν. Πήρε το παντελόνι, το φόρεσε κάτω απ' το καλοπροαιρέτο βλέμμα της γυναίκας του κι έμεινε ικανοποιημένος, τώρα που το ντύσιμο έδινε στο σώμα του κανονικές αναλογίες. Ο Σιλβέστρες ήταν τόσο ματαιόδοξος με την εμφάνισή του όσο παραιτημένη ήταν η Μαριάνα απ' όσα της είχε δώσει η Φύση. Κανείς απ' τους δυο δεν έτρεφε αυταπάτες για τον άλλον, κι ήξεραν καλά πως η φωτιά της νιότης είχε σβήσει για πάντα, αλλά αγαπιόνταν τρυφερά, σήμερα όπως και πριν από τριάντα χρόνια, όταν παντρεύτηκαν. Ίσως τώρα η αγάπη τους να ήταν μεγαλύτερη, γιατί δεν τρεφόταν πια από πραγματικές ή φανταστικές τελειότητες.

Ο Σιλβέστρες ακολούθησε τη γυναίκα του στην κουζίνα. Χώθηκε στο μπάνιο και βγήκε από εκεί μετά από δέκα λεπτά, πλυ-

μένος. Δεν είχε χτενιστεί, γιατί ήταν αδύνατο να δαμάσει την τζί-βα που κυριαρχούσε (κυριαρχούσε είναι ο σωστός όρος) στο κεφάλι του – τη «σφουγγαρίστρα καταστρώματος», όπως την αποκαλούσε η Μαριάνα.

Οι δυο κούπες με καφέ áχνιζαν πάνω στο τραπέζι, και στην κουζίνα υπήρχε μια ωραία μυρωδιά φρεσκάδας και καθαριότητας. Τα στρογγυλά μάγουλα της Μαριάνα άστραφταν, κι ολόκληρο το υπέρβαρο σώμα της έτρεμε και δονούνταν καθώς κινούνταν στην κουζίνα.

«Όσο πας και χοντραίνεις, γυναίκα...!»

Και ο Σιλβέστρε γέλασε. Η Μαριάνα γέλασε κι αυτή μαζί του. Δύο παιδιά, σαν να λέμε. Κάθισαν στο τραπέζι. Ήπιαν ζεστό καφέ με μεγάλες σφυριχτές γουλιές, για πλάκα. Ο καθένας ήθελε να νικήσει τον άλλο στο ρούφηγμα.

«Λοιπόν, τι θ' αποφασίσουμε;»

Τώρα ο Σιλβέστρε δεν γελούσε πια. Κι η Μαριάνα είχε σοβαρευτεί. Ακόμα και τα μάγουλά της έμοιαζαν λιγότερο αναψοκοκινισμένα.

«Δεν ξέρω. Αποφάσισε εσύ».

«Σου το 'πα και χθες. Οι σόλες όσο πάνε κι ακριβαίνουν. Η γειτονιά παραπονιέται πως χρεώνω ακριβά. Είναι οι σόλες... Δεν μπορώ να κάνω θαύματα. Ξέρουν κανέναν να δουλεύει πιο φτηνά από μένα; Κι έχουν και παράπονο...»

Η Μαριάνα σταμάτησε το ξέσπασμά του. Έτσι δεν έλυναν τίποτα. Έπρεπε να σκεφτούν για νοικάρη.

«Ναι, βέβαια, καλά θα ήταν. Θα μας βοηθούσε να πληρώσουμε το νοίκι και, αν είναι εργένης και θέλεις εσύ ν' αναλάβεις τα ρούχα του, θα τα φέρναμε βόλτα».

Η Μαριάνα στράγγιξε τον ζαχαρωμένο καφέ απ' τον πάτο της κούπας κι απάντησε:

«Εμένα δεν με πειράζει. Μια βοήθεια να 'χουμε...»

«Ε, βέβαια. Άλλα θα βάλουμε ξανά νοικάρηδες, πάνω που συνεφέραμε το αχούρι που άφησε αυτή που έφυγε...»

«Τι να κάνουμε! Καλός άνθρωπος να 'ναι... Εγώ τα πάω καλά με όλους, αν τα πηγαίνουν κι εκείνοι καλά μαζί μου».

«Θα κάνουμε άλλη μια δοκιμή... Έναν άντρα μόνο, που να